

RADA EUROPY
EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA CIBOREK p. POLSCE

(Skarga nr 52037/99)

WYROK

STRASBURG

4 listopada 2003 r.

Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi w artykule 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Ciborek p. Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Izba), zasiadając jako Izba złożona z:

Sir Nicolas BRATZA, *przewodniczący*,
Pan M. Pellonpää,
Pani V. Strážnická,
Pan R. Maruste,
Pan S. Pavlovschi,
Pan L. Garlicki,
Pan J. Borrego Borrego, *sędziowie*
oraz Pani F. Elens-Passos, Zastępca Kanclerza Sekcji,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 14 października 2003 r.,
Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 52037/99) wniesionej w dniu 5 grudnia 1998 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ("Konwencja"), przez obywatelkę polską, Panią Monikę Ciborek ("skarżąca").

2. Rząd Polski ("Rząd") reprezentowany był przez swojego Pełnomocnika, Pana K. Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. W dniu 4 grudnia 2001 r. Czwarta Sekcja zdecydowała zakomunikować skargę Rządowi. Na podstawie artykułu 29 § 3 Konwencji, postanowiła zbadać meritum sprawy w tym samym czasie co jej dopuszczalność.

FAKTY

4. Skarżąca urodziła się w 1953 r. i mieszka w Nowogardzie w Polsce.

1. Postępowanie dotyczące czynszu

5. Skarżąca była współwłaścicielką nieruchomości. W dniu 15 stycznia 1988 r. wytoczyła przed Sądem Rejonowym w Goleniowie powództwo przeciwko pozostałym współwłaścicielom o zaległy czynsz i wydanie pewnych rzeczy znajdujących się na tej nieruchomości.

6. W dniu 30 czerwca 1992 r. sąd wydał wyrok, w którym oddalił powództwo.

7. W dniu 9 marca 1993 r. Sąd Wojewódzki w Szczecinie oddalił apelację skarżącej od powyższego wyroku.

8. W dniu 12 maja 1993 r. skarżąca wniosła skargę o wznowienie postępowania, podnosząc, iż nie zawiadomiono jej o terminie rozprawy apelacyjnej.

9. W dniu 16 września 1993 r. Sąd Wojewódzki uchylił wyrok z dnia 9 marca 1993 r. i część wyroku Sądu Rejonowego. Przekazał część sprawy dotyczącą czynszu do ponownego rozpoznania.

10. W dniu 24 listopada 1994 r. Sąd Rejonowy wezwał skarżącą do sprecyzowania roszczenia. W dniu 16 lutego 1995 r. sąd, po otrzymaniu odpowiedzi skarżącej, wezwał ją ponownie do sprecyzowania [roszczenia].

11. W dniu 28 marca 1995 r. sprawa została przekazana do Sądu Wojewódzkiego w Szczecinie, który był właściwy do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji.

12. W dniu 31 października 1995 r. odbyła się rozprawa. Skarżąca wycofała pozew przeciwko jednemu ze współwłaścicieli i zgłosiła roszczenie przeciwko Urzędowi Rejonowemu w Goleniowie, który był również współwłaścicielem spornej nieruchomości.

13. W dniu 5 września 1996 r. odbyła się rozprawa. Tego samego dnia sąd wezwał Urząd Rejonowy w Goleniowie do udziału w postępowaniu jako pozwany.

14. W dniu 18 lipca 1997 r. sąd zawiesił postępowanie z uwagi na brak sprecyzowania roszczeń przez skarżącą w wyznaczonym terminie. Skarżąca nie wniosła zażalenia na to postanowienie.

15. W dniu 8 sierpnia 1997 r. skarżąca złożyła wniosek o zmianę adwokata z urzędu.

16. W dniu 17 maja 1999 r. adwokat skarżącej zwrócił się do sądu o podjęcie postępowania. W dniu 26 maja 1999 r. sąd wezwał skarżącą do sprecyzowania roszczeń i wskazania pozwanego. Skarżąca utrzymywała, że to zarządzenie nie zostało jej doręczone. Oświadczyła, że nie była w stanie wykonać zarządzenia sądu ze względu na trudności w oszacowaniu wartości mienia, którego wydania dochodziła.

17. Do 28 sierpnia 2003 r. sąd nie podjął postępowania.

2. Postępowanie dotyczące zniesienia współwłasności

18. W dniu 6 czerwca 1991 r. skarżąca złożyła w Sądzie Rejonowym w Goleniowie pozew, w którym domagała się zniesienia współwłasności nieruchomości.

19. W dniach 17 grudnia 1993 r. i 12 stycznia 1994 r. sąd przeprowadził rozprawy.

20. W marcu 1994 r. została sporządzona opinia biegłego sądowego.

21. Rząd podniósł, że w dniu 22 marca 1994 r. skarżąca zakwestionowała powyższą opinię i zmieniła pozew. Skarżąca oświadczyła, że nigdy nie kwestionowała tej opinii i że zmiana jej roszczenia nastąpiła wyłącznie na skutek wniosków zawartych w opinii biegłego.

22. W dniu 19 kwietnia 1995 r. jak również w dniach 12 czerwca i 17 lipca 1996 r. odbyły się rozprawy. W czerwcu 1996 r. skarżąca zmieniła pozew.

23. W dniu 12 listopada 1996 r. sąd zwolnił uczestników postępowania od kosztów związanych ze sporządzeniem opinii biegłego. Zarządził również sporządzenie opinii biegłego.

24. W 1997 r. biegły zaproponował dwa projekty podziału nieruchomości. Skarżąca wniosowała o skorygowanie tych projektów. Urząd Rejonowy w Goleniowie, będąc jednym ze współwłaścicieli spornej nieruchomości, nie zgodził się z poprawkami zaproponowanymi przez skarżącą.

25. W dniu 17 listopada 1997 r. sąd wydał postanowienie w sprawie wynagrodzenia dla biegłego. W lutym 1998 r. postanowienie zostało zmienione.

26. W dniach 20 maja i 30 listopada 1998 r. odbyły się rozprawy.

27. W dniu 10 grudnia 1998 r. sąd zarządził sporządzenie opinii biegłego.

28. W dniu 10 lutego 1999 r. sąd przyznał biegłemu wynagrodzenie za sporządzenie opinii biegłego. Skarżąca wniosła zażalenie na to postanowienie. W odpowiedzi na zapytanie sądu oświadczyła, iż jej zamiarem było zakwestionowanie tej opinii.

29. W dniach 30 kwietnia i 17 maja 1999 r. sąd przeprowadził rozprawy.

30. W dniu 24 maja 1999 r. skarżąca wniosła o wyłączenie biegłego z udziału w postępowaniu. W dniu 12 lipca 1999 r. sąd oddalił jej wniosek. W dniu 19 sierpnia 1999 r. sąd odrzucił zażalenie skarżącej na to postanowienie.

31. W dniach 9 lutego i 10 kwietnia 2000 r. odbyły się rozprawy. Sąd zarządził sporządzenie kolejnej opinii biegłego. We wrześniu biegły poinformował sąd, że ze względu na znaczne obciążenie pracą nie jest w stanie sporządzić opinii.

32. W dniu 30 listopada 2000 r. sąd wyznaczył kolejnego biegłego do sporządzenia tej opinii. Biegły przedłożył opinię w lutym 2001 r. a załącznik do niej w czerwcu 2001 r. Skarżąca podniosła, że kopia opinii biegłego została jej doręczona w dniu 24 lipca 2001 r. Następnie zakwestionowała opinię.

33. Rozprawa wyznaczona na dzień 26 listopada 2001 r. została odroczona ze względu na nieobecność biegłego.

34. W dniu 17 grudnia 2001 r. skarżąca zmieniła roszczenie.

35. W dniach 19 grudnia 2001 r. i 11 stycznia 2002 r. odbyły się rozprawy.

36. W dniu 13 lutego 2002 r. sąd wydał wyrok. Skarżąca wniosła apelację.

37. W dniu 21 stycznia 2003 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił apelację skarżącej.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

38. Skarżąca skarżyła się, że długość postępowania w jej sprawie przekroczyła rozsądny termin w rozumieniu artykułu 6 § 1 Konwencji, który we właściwej części stwierdza:

“Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd ... przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ...”.

39. Rząd zakwestionował tę opinię.

40. Trybunał przypomina, że rozsądna długość postępowania musi być oceniana w świetle okoliczności danej sprawy oraz z uwzględnieniem kryteriów wypracowanych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności, stopnia złożoności sprawy, postępowania skarżącego oraz właściwych władz, a także wagi postępowania dla skarżącego (zobacz między innymi wyrok w sprawie *Frydlender p. Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

A. Postępowanie dotyczące czynszu

41. Okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się dopiero w dniu 1 maja 1993 r., kiedy weszła w życie deklaracja Polski uznająca prawo do skargi indywidualnej. Jednakże, w celu oceny, czy długość przedmiotowego postępowania po tej dacie była rozsądna, należy wziąć pod

uwagę stan sprawy w tym dniu (zobacz między innymi wyrok w sprawie *Humen p. Polsce* [GC], nr 26614/95, § 59, z 15 października 1999 r., niepublikowany).

Trybunał odnotowuje, że postępowanie zostało wszczęte w dniu 15 stycznia 1988 r. Trwa ono zatem już 15 lat i 9 miesięcy, z czego okres 10 lat, 5 miesięcy i 14 dni podlega pod jurysdykcję Trybunału *ratione temporis*.

1. Dopuszczalność

42. Trybunał zauważa, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji. Odnotowuje ponadto, że nie jest ona niedopuszczalna z żadnych innych przyczyn. Trybunał uznaje zatem skargę za dopuszczalną.

2. Meritum

a. Oświadczenia stron

43. Rząd wyraził opinię, że skoro skarżąca nie sprecyzowała swych roszczeń oraz nie spełniła określonych wymogów proceduralnych, organy krajowe nie mogą ponosić odpowiedzialności za opóźnienie w rozpatrywaniu sprawy.

44. Skarżąca podniosła, że w trakcie postępowania była reprezentowana przez adwokata z urzędu, z którym konsultowała wszystkie dokumenty, które zamierzała przedłożyć w sądzie.

Skarżąca przyznała, że miała trudności ze sprecyzowaniem żądanej kwoty odszkodowania, ale było to spowodowane głównie faktem, że nie miała dostępu do spornej nieruchomości i nie była w stanie oszacować szkody. Zauważyła ponadto, że adwokaci z urzędu wyznaczeni dla niej nie byli w stanie reprezentować jej, gdyż sąd nie wyznaczył żadnych rozpraw. Sąd odrzucił jej wniosek o podjęcie postępowania.

b. Ocena Trybunału

45. Trybunał uważa, że sprawa była do pewnego stopnia skomplikowana.

46. Odnotowuje, że zachowanie skarżącej przyczyniło się do przedłużenia postępowania, w szczególności, z uwagi na niesprecyzowanie przez nią roszczenia. Ta okoliczność opóźniła postępowanie pod koniec 1994 r. i na początku 1995 r. Skarżąca pozwała ponadto dodatkowy podmiot w 1995 r. Trybunał dostrzega, że od 18 lipca 1997 r. postępowanie było zawieszone z przyczyn leżących wyłącznie po stronie skarżącej.

47. Trybunał nie jest przekonany, że powyższy fakt może w całości uwolnić organy krajowe od odpowiedzialności za długość postępowania. Zgadza się jednakże z Rządem, że główna odpowiedzialność za opóźnienie postępowania leży po stronie skarżącej.

48. Trybunał uznaje zatem, że nie doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

B. Postępowanie dotyczące zniesienia współwłasności

49. Trybunał odnotowuje, że przedmiotowe postępowanie zostało wszczęte w dniu 6 czerwca 1991 r. a zakończyło się w dniu 21 stycznia 2003 r. Trwało zatem 11 lat, 7 miesięcy i 15 dni, z czego okres 9 lat, 8 miesięcy i 20 dni podlega pod jurysdykcję Trybunału *ratione temporis*.

1. Dopuszczalność

50. Trybunał zauważa, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji. Odnotowuje ponadto, że nie jest ona niedopuszczalna z żadnych innych przyczyn. W konsekwencji skargę należy uznać za dopuszczalną.

2. Meritum

a. Oświadczenia stron

51. Rząd uznał, że sprawa była skomplikowana. Zauważył, że co najmniej 6 opinii biegłych i wizja lokalna spornej nieruchomości musiały być zarządzone. Rząd zauważył, że zmienianie roszczeń przez skarżącą również skomplikowało sprawę.

Rząd wyraził opinię, że skarżąca znacząco przyczyniła się do przedłużenia postępowania. Kwestionowała wszystkie opinie biegłych oraz udział biegłego w postępowaniu. Skarżąca zmieniała również często roszczenie. Rząd oświadczył, że jej postępowanie ujawniało cechy pieniacze. Odniósł się do kwestionowania przez nią postanowienia dotyczącej wynagrodzenia dla biegłego, które następnie zmieniła w kwestionowanie opinii biegłego.

Rząd był zdania, że sądy krajowe wyznaczały rozprawy w regularnych odstępach czasu.

52. Skarżąca podniosła, że jedynie dwukrotnie, w marcu 1994 r. i grudniu 2001 r., zmieniła roszczenie. Wszystkie pozostałe jej wnioski dotyczyły sposobu, w jaki chciała, by dokonano podziału nieruchomości, jako że uważała, że propozycje pozwanego uczyniłyby jej działkę bezużyteczną.

b. Ocena Trybunału

53. Trybunał zgadza się, że sprawa była w pewnym stopniu skomplikowana.

54. Nie dostrzega żadnych przesłanek, by uznać zachowanie skarżącej za pieniacze. Trybunał uznaje jednakże, że skarżąca powinna być świadoma, że niektóre z jej wniosków mogły prowadzić do przedłużenia postępowania, czego konsekwencje będzie musiała ponieść (patrz *Malicka-Wąsowska p. Polsce* (dec.), nr 4141/98, 5 kwietnia 2001 r.).

55. W odniesieniu do postępowania organów krajowych Trybunał dostrzega, że Sąd Rejonowy nie dokonywał żadnych czynności w okresach: pomiędzy 12 stycznia 1994 r. a 19 kwietnia 1995 r., pomiędzy 19 kwietnia 1995 r. a 12 czerwca 1996 r., pomiędzy 12 grudnia 1996 r. a 17 listopada 1997 r., jak również pomiędzy 19 sierpnia 1999 r. a 9 lutego 2000 r. Trybunał bierze ponadto pod uwagę okres pomiędzy 28 kwietnia 2000 r. a 29 czerwca 2001 r., kiedy sporządzenie opinii biegłego było opóźnione z przyczyn leżących po stronie biegłych. Trybunał przypomina, że główna odpowiedzialność za zwłokę spowodowaną w związku z opiniami biegłych obciąża ostatecznie państwo (patrz wyrok *Capuano p. Włochom* z dnia 25 czerwca 1987 r., Series A nr 119, str. 14, § 32).

56. Powyższe względy są wystarczające, by pozwolić Trybunałowi uznać, iż sprawa skarżącej nie została rozpatrzona w rozsądnym terminie. Tym samym doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

57. Artykuł 41 Konwencji stwierdza:

“Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

58. Skarżąca domagała się 520.000 złotych z tytułu szkody majątkowej. Dowodziła, że kwota ta odpowiada wartości mienia utraconego przez nią. Dochodziła ponadto 100.000 złotych jako odszkodowania za cierpienie i stres spowodowane długością postępowania.

59. Rząd twierdził, że nie wykazano żadnego związku przyczynowego między kwotą żadaną w związku ze szkodą majątkową i rzekomym naruszeniem [Konwencji] podnoszonym przez skarżącą. Oświadczył ponadto, że powyższa kwota jest wygórowana i nie opiera się na żadnych dowodach. Rząd wyraził opinię, że roszczenia skarżącej w zakresie szkody niemajątkowej są nadmierne i zwrócił się do Trybunału, by zasądził na jej rzecz kwotę 2.500 euro.

60. Trybunał nie dostrzega żadnego związku przyczynowego między stwierdzonym naruszeniem Konwencji a rzekomą szkodą majątkową, odrzuca zatem to roszczenie. Z drugiej strony, Trybunał jest zdania, że można rozsądnie założyć, że skarżąca doznała szkody niemajątkowej ze względu na długość postępowania o zniesienie współwłasności. Tym samym

Trybunał uznaje, że w świetle okoliczności sprawy oraz dokonując oceny na zasadzie słuszności skarżącej należy przyznać 5.500 euro.

B. Koszty i wydatki

61. Skarżąca domagała się również 786,60 złotych z tytułu kosztów i wydatków, które poniosła w postępowaniu krajowym, oraz 1.334,90 złotych z tytułu kosztów poniesionych w postępowaniu przed Trybunałem. Skarżąca nie dostarczyła żadnych dokumentów potwierdzających powyższe koszty i wydatki.

62. Rząd nie ustosunkował się do powyższych roszczeń.

63. Mając na względzie fakt, że skarżąca sprecyzowała swe roszczenia odnośnie wysokości kosztów i wydatków w postępowaniu krajowym, lecz nie przedstawiła odpowiednich rachunków i faktur, Trybunał oddala jej roszczenia. Jednakże, Trybunał przyznaje, że skarżąca musiała ponieść pewne koszty w związku z postępowaniem przed nim (patrz *Migoń p. Polsce*, nr 24244/94, § 95, 25 czerwca 2002 r.) i zasądza na jej rzecz na zasadzie słuszności kwotę 300 euro.

C. Odsetki

64. Trybunał uznaje za właściwe by odsetki w razie zwłoki zostały ustalone w oparciu o marginalne stopy kredytowe Europejskiego Banku Centralnego, do których należy doliczyć trzy punkty procentowe (zobacz *Christine Goodwin p. Zjednoczonemu Królestwu* [GC], nr 28957/95, 3 lipca 2002 r., § 124, opublikowane w ECHR 2002-VI).

Z TYCH PRZYCZYN, TRYBUNAŁ JEDNOMYŚLNIE

1. *Uznaje* skargę dotyczącą przewlekłości postępowania w sprawie czynszu za dopuszczalną;
2. *Uznaje* skargę dotyczącą przewlekłości postępowania o zniesienie współwłasności za dopuszczalną;
3. *Uznaje*, że nie doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji w postępowaniu dotyczącym czynszu;
4. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji w postępowaniu dotyczącym zniesienia współwłasności;

5. *Uznaje*

(a) że pozwane Państwo ma wypłacić skarżącej w ciągu trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji, następujące kwoty:

- (i) 5.500 (pięć tysięcy pięćset) euro z tytułu szkody niemajątkowej oraz
 - (ii) 300 (trzysta) euro z tytułu kosztów i wydatków,
- które będą przeliczone na polskie złote według kursu z dnia uregulowania należności, plus jakikolwiek podatek, jaki może być pobrany;

(b) że od upływu wyżej wymienionych trzech miesięcy do dnia uregulowania należności zwykłe odsetki będą płatne od powyższej kwoty po kursie równym marginalnej stawce kredytowej Europejskiego Banku Centralnego z okresu zwłoki plus trzy punkty procentowe;

6. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącej dotyczącego słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 4 listopada 2003 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Françoise ELENS-PASSOS
Zastępca Kanclerza Sekcji

Nicolas BRATZA
Przewodniczący